

«МІСІЯ МІН'ЮСТУ - БУТИ АДВОКАТОМ ПРАВ ЛЮДИНИ В УРЯДІ», - ОЛЕКСАНДР БАНЧУК

Наш журнал розпочинає знайомити читачів з новим керівництвом Міністерства юстиції України. Один із заступників Міністра юстиції України, Олександр Анатолійович Банчук, розповів про деякі плани і напрями своєї роботи.

? ОЛЕКСАНДРЕ АНАТОЛІЙОВИЧУ, ЧОМУ ВИ ВИРІШИЛИ ПОВ'ЯЗАТИ СВОЄ З ЖИТТЯ З ЮРИСПРУДЕНЦІЄЮ? ЗНАЄМО, ЩО ВИ НАРОДИЛИСЯ В ЖОВТНЯ, НИНИ В ЦЕЙ ДЕНЬ ЮРИСТИ ВІДЗНАЧАЮТЬ СВОЄ ПРОФЕСІЙНЕ СВЯТО, МОЖЛИВО, ЦЕ ДОЛЯ?

У нашій «малій родині» не було юристів. Я родом із сільської місцевості – села Михалково Сокирянського району Чернівецької області. Тому професії моїх батьків пов'язані насамперед із сільським господарством. Мама, наприклад, ветеринарний лікар. Думаю, на вибір моєї професії вплинуло два фактори. По-перше, у нашій «великій родині» маю родичів, які досягли у юридичній сфері значного кар'єрного зростання. Тож змалку це й було певним прикладом. Другий фактор, теж з дитинства, але більш мотивований. Колись, в мої юні роки,

тоді мені було десь 12-13 років, сталася така ситуація, коли один з членів моєї сім'ї був незаконно затриманий. Пам'ятаю, я був обурений несправедливістю і впевнений, що треба щось робити. Юнацький максималізм вимагав дій, аби виправдати родича, і утвердилося бажання, щоб більше ніхто із знайомих не потрапив у таку халепу, знати свої права.

Тому моя робота нині стосується законодавства щодо органів правопорядку та правосуддя. Чи можна у цьому контексті говорити про карму чи долю? Як знати... Але я прагну щось змінити. У жодній країні світу немає такого, щоб органи правопорядку та суди діяли незаконно, це – серйозне правопорушення. І, якщо воно виникає, йдеться про кількість таких порушень. Це норма чи виняток?! Вважаю, що в Україні факт незаконності має бути винятком. Розумію, що сьогодні маємо досить багато проблем з дотриманням прав людини, навіть, якщо ідеально вписаний закон, який відповідає вимогам Конституції та європейським стандартам... Є проблеми у тому, як органи на практиці застосовують закони і у незаконний спосіб обмежують права людини. Тому з цим потрібно боротися, що я і прагнутому робити.

? ТОЖ ЗА ЯКІ НАПРЯМКИ У МІН'ЮСТІ ВИ БУДЕТЕ ВІДПОВІДАТИ?

Відповідно до розподілу між заступниками, згідно з наказом Міністра юстиції України, підпорядковані мені підрозділи суто аналітичні. Це – великі підрозділи: Департамент публічного права; Департамент з питань правосуддя та національної безпеки; Департамент реєстрації та систематизації правових актів. І дещо менший Директорат правової політики у сфері судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів. Враховуючи, що ці основні чотири

підрозділи аналітичного спрямування, ми, переважно, займаємося аналізом законодавства, підготовкою пропозицій і аналізом законодавчих ініціатив в Парламенті, Уряді, інших міністерствах та центральних органах виконавчої влади. Це мій профіль, тому мене й запросили до Міністерства юстиції України на цю посаду.

? ВИ ЗАЙМАЛИСЬ НАУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ІНСТИТУТІ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМЕНІ В. М. КОРЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ. НИНІ НА ПОСАДІ ЗАСТУПНИКА МІНІСТРА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ ВПРОВАДЖУВАТИМЕТЕ ВЛАСНІ НАУКОВІ НАПРЯЦЮВАННЯ?

Я довго думав, чи слід мені спокійні наукові дослідження перекладати в іншу практичну й досить активну площину. Але існують теми, які протягом довгого часу розробляються, і їх вже необхідно впроваджувати. Я й досі є старшим науковим співробітником відділу проблем державного управління та адміністративного права Інституту, тому, зокрема, вважаю, що в Україні має бути Закон про адміністративну процедуру. Це – базовий закон в адміністративному праві. Це – борг Уряду, влади перед українським суспільством, в тому, що він не є ухваленим. Так само й Кодекс про адміністративні правопорушення. Він ще з 1984 року, морально застарілий, містить зміни на змінах. У мене є багато публікацій на ці теми і напрацювань, щоб оновити його та ухвалити. Те саме стосується правосуддя і суду присяжних. Зараз вже запустили процес, але не хочу наврочити. Нині потрібно переконати Міністерство фінансів України, що ця модель необхідна. Тим більше, що це – вимога Конституції. В Україні має діяти суд присяжних реальний, а не номінальний, як зараз.

Я постараюсь не поривати зв'язку з наукою, але не знаю, чи буде у мене можливість на заглиблення у наукову діяльність. Є такі побоювання, що на час мого «практичного відрядження» часу подумати про статті чи дослідження не залишиться. Але сподіваюсь, що цей етап життя дасть хорошу поживу для моїх майбутніх досліджень. Адже немає такого кандидата наук, який би не мріяв стати доктором... Головне, щоб це не було самоціллю. Велику кількість своїх наукових досліджень я робив в Центрі політико-правових реформ, мені було цікаво досліджувати правові явища та проблеми, які виникають у правовій системі країни. Скажу вам відверто, я передусім науковець (аналітик) і далі ним залишатимуся. Я не політик в класичному значенні цього слова, хоча і перебуваю на політичній посаді, тому й не планую затримуватися в політиці. Наша місія, мається на увазі Мін'юст, бути адвокатом прав людини в Уряді. Тож в усіх ініціативах, які йдуть від Уряду, на першому місці завжди має знаходитися людина та її права.

? ЯК ВИ ВВАЖАЄТЕ, «ОПРАКТИЧЕННЯ» НАУКИ ВИПРАВДАНЕ? ВАЖЛИВО ВМІТИ ЧИ ЛИШЕ ЗНАТИ?

Одною з проблем юридичної освіти є необхідність, щоб усі одразу ставали практиками. З навчального закладу – в суд, нотаріусом, адвокатом, прокурором. Якщо ми юристів будемо перетворювати в ремісників, які робитимуть тільки практичні речі, згодом прийдемо до того, що не буде розуміння норм і засад. Закони і норми не завжди дають відповіді, а без розуміння загальних засад і принципів – ніяк. В діяльності завжди має бути база. І в освіті, і в юридичній науці має бути розуміння того, що не завжди правила, які приймає держава

у вигляді законів, підзаконних актів, дають відповіді на питання, що часто виникають у практичному житті і в практичній діяльності юристів. Тому, очевидно, ми маємо закладати фундамент з перших курсів навчання студентів-юристів. Адже без власної юридичної науки ми будемо копіювати іноземні аналоги, ухвалювати в нашій країні, впроваджувати їх, а далі виникнуть проблеми у застосуванні й розумінні того, що ми власне впроваджуємо.

? ЯКИХ НОВАЦІЙ ВІД ПІДПОРЯДКОВАНИХ ВАМИ ПІДРОЗДІЛІВ ЧЕКАТИ ГРОМАДЯНАМ?

По-перше, ми запускаємо на погодження законопроект про запровадження суду присяжних. Другий блок нашої роботи стосується нового закону про відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких злочинів. Важливо створити спеціальний фонд, за допомогою

якого потерпілі змогли б швидше отримати кошти від держави, а не чекати відшкодування від засудженої особи. Через фонд можна було б хоч мінімально відшкодувати потерпілим, таким чином знижуючи градус напруги у суспільстві. Тому що дуже часто винуваті у багатьох злочинах особи так і не знаходяться, нікому не повідомляється про підозру, ніхто не обвинувачується у певній справі. А отже, потерпілі залишаються наодинці зі своїми проблемами: пошкодженням майном або втраченим здоров'ям. А особливо родичі у випадку смерті потерпілого. Ми розуміємо, що і суд присяжних, і фонд відшкодування шкоди потерпілим від насильницьких злочинів – це проекти, які потребують фінансування від держави. Але, на наш погляд, є компенсатори, щоб знайти додаткові кошти. Зараз усі в таких умовах, що кожна ініціатива має бути підтверджена. Навіть на дуже хороші ініціати-

ви немає грошей, тож потрібно це доводити. Вважаю, слід почати з мінімуму в цьому питанні, а далі, якщо механізм покаже ефективність, ми зможемо вимагати додаткових коштів і вирішувати питання на рівні Уряду. Знову ж таки, це в інтересах громадян.

Якщо ці проекти ми ініціюємо, все інше – супроводжуємо. Наприклад, працюємо над низкою законопроектів, які були подані Президентом України щодо механізмів запобігання корупції. Спочатку законопроект про удосконалення механізму запобігання корупції передбачав, що Міністерство юстиції не буде здійснювати державну реєстрацію актів, які ухвалюються Національним агентством запобігання корупції (НАЗК). Але і відповідний комітет, і парламент в цілому підтримали нашу позицію, щоб усі акти підлягали державній реєстрації, тому що, на наш погляд, в цьому полягає суспільний інтерес. Якщо всі

підзаконні акти у нас реєструються, то чому акти одного з органів виконавчої влади не повинні реєструватися? Це також процедура перевірки підзаконних актів на предмет законності, дотримання прав людини та європейських стандартів. І, я вважаю, так буде краще для правової системи.

? **ЧИ ПЛАНУЄТЕ ВИ КАРДИНАЛЬНІ ЗМІНИ В САМОМУ МІН'ЮСТІ?**

Я не можу ще точно нічого сказати... Тому що багато ідей на рівні обговорення. Міністр юстиції, наприклад, може погодитися або не погодитися з нашими ідеями. Або, можливо, на рівні нашого Міністерства ми щось вирішимо, але політика Уряду буде іншою... Попереднім Урядом, наприклад, розпочата реформа державного управління, яка передбачала створення таких підрозділів, як директори,

що були спрямовані на аналіз та формування державної політики у відповідних сферах, але фактично зараз у нас цими справами займаються як директори, так і департаменти. Тому на рівні нинішнього Уряду, очевидно, слід вирішити, чи йдемо ми далі у цьому напрямі, чи обираємо інший шлях. Все це ще на стадії обговорення. Наскільки я розумію, Прем'єр-міністр не планує відмовлятися від реформи державного управління, зокрема, позбавлення міністерства невластивих функцій (йдеться про управління державними підприємствами, здійснення перевірок чи надання адміністративних послуг). Для Програми Уряду, яку нещодавно затвердила Верховна Рада України, ми вносили багато пропозицій, але залишилося чотири цілі і вони стосуються відносин Мін'юсту з громадянами: перша – «Люди захищені від шахрайства» (щодо різних

реєстрів), друга – «Сторона договору захищена від його невиконання» (йдеться про те, щоб підвищити через законодавство виконання контрактів або зобов'язань сторін), третя – «Захист осіб від протиправних посягань» (більше працювати з особами, які відбувають покарання – виклик для пенітенціарної системи), четверта – «Надання юридичного захисту» (через систему безоплатної правової допомоги). Тож поки що розпочинаємо з чотирьох цілей.

? **НИНІ ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ АКТИВНО ПРОПАГУЄ ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ, ЧИ НЕ ПЛАНУЄ МІНІСТЕРСТВО ПЕРЕЙТИ НА ЕЛЕКТРОННЕ ОПРІЛЮДНЕННЯ, НАПРИКЛАД, НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ?**

Ми ще не обговорювали це питання. Мені імпонує ініціатива керівництва міністерства та уряду

максимально перевести урядованню в онлайн, для того, щоб уникнути паперового документообігу. Але існують деякі юридичні проблеми, які треба відрегулювати. Наприклад, правові питання з моментом офіційного оприлюднення: що і коли вважати офіційним моментом, адже саме до офіційного оприлюднення прив'язане питання набрання чинності нормативно-правових актів. Якщо ми відходимо від опублікування як факту, який вважається офіційним оприлюдненням, потрібно це врегулювати. Але, зважаючи на нинішню політику, на президентські ініціативи, безперечно будемо переходити на опублікування в онлайн чи на інші електронні ресурси.

А як бути з юридичними колізіями у законодавстві? Наприклад, Конституцією передбачено оприлюднення нормативно-правових актів, набрання ними чин-

ності відповідно до закону, але закону про нормативно-правові акти в Україні не існує...

Це також борг Уряду та Парламенту перед громадянами України за несприлюднення законів у відповідність до вимог Конституції. Адже частина третя статті 117 Основного Закону передбачає, що акти міністерств та інших органів виконавчої влади підлягають реєстрації відповідно до вимог закону. А законів ані про оприлюднення нормативно-правових актів, ані про порядок державної реєстрації немає, вони діють на підставі підзаконних актів. І це потрібно вирішувати. Тож, одна з перших моїх розмов з Наталією Анатолівною Железняк, керівником відповідного департаменту, стосувалась того, що потрібно на рівень закону винести питання щодо оприлюднення, щодо державної реєстрації та інші, які можна було б прописа-

ти в одному законі – «Про нормативні акти».

ЧИ МАЄТЕ ВИ ХОБІ? ЧИМ ЗАЙМАЄТЕСЯ У ВІЛЬНИЙ ВІД РОБОТИ ЧАС?

По-перше, я люблю читати. Для відпочинку від юриспруденції читаю відомі переклади, наприклад, «Чому нації занепадають?», або книгу Ю. Н. Харарі «Людина розумна». Зараз вечорами намагаюсь читати англійською «Про зародження змагальності в англійському праві», – як це відбувалось в Англії у XVI-XVII ст. Історичний екскурс... А минулого року я багато чого перечитав, ідучи на роботу в громадському транспорті. Таким чином я відпочиваю.

Друге моє захоплення – це футбол, і щотижня сквош. Допки в мене був на це час, а як буде далі – поживемо – побачимо.

Ну і звичайно, не забуваю приділяти увагу дітям, це – святе!

8 ЖОВТНЯ ЮРИСТИ ВІДЗНАЧАЮТЬ СВОЄ ПРОФЕСІЙНЕ СВЯТО.

А ВИ ЩЕ Й ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ. ВІД КОЛЕКТИВУ ВИДАННЯ «БЮЛЕТЕНЬ МІН'ЮСТУ УКРАЇНИ»
ВІТАЄМО ВАС! ЩИРО БАЖАЄМО НАТЖЕННЯ Й ПРОФЕСІЙНИХ УСПІХІВ!

А ЩО Б ВИ ПОБАЖАЛИ СВОЇМ КОЛЕГАМ?

**Я БАЖАЮ ЮРИСТАМ СТАБІЛЬНОСТІ У РОБОТІ І ЗАКОНОДАВСТВІ.
ТОМУ ЩО, ЯК НІХТО, ЗНАЮ, ЩО ЧЕРЕЗ ПОСТІЙНІ ЗМІНИ В ЗАКОНОДАВСТВІ
ЮРИСТИ ВИСНАЖУЮТЬСЯ. ТОЖ ТРОХИ СТАБІЛЬНОСТІ ЇМ НЕ ЗАВАДИТЬ.**

**ЗРОЗУМІЛО, ЩО ЖИТТЯ – ЦЕ НЕВПИННИЙ РУХ І ПОСТІЙНІ ЗМІНИ,
АЛЕ, ВВАЖАЮ, ЩО НИНІ У НАС ЗАНАДТО БАГАТО РУХУ,
ЩО НЕ СПРИЯЄ СТАБІЛЬНОСТІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ І СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН.**

**І ХОЧА Я МОЖУ ВИДАТИСЯ НЕЛОГІЧНИМ, БО ПЕРЕВАЖНО
РОЗПОВІДАВ ПРО ЗМІНИ, АЛЕ, НА МІЙ ПОГЛЯД І ПЕРЕКОНАННЯ,
БАГАТО ЗМІН МОЖНА ВПРОВАДЖУВАТИ В ПРАКТИКУ, НЕ ЗМІНЮЮЧИ САМІ ЗАКОНИ.
ВТРУЧАННЯ В ЗАКОНОДАВСТВО МАЄ БУТИ МІНІМАЛЬНИМ.**

ЗІ СВЯТОМ, ДРУЗІ!